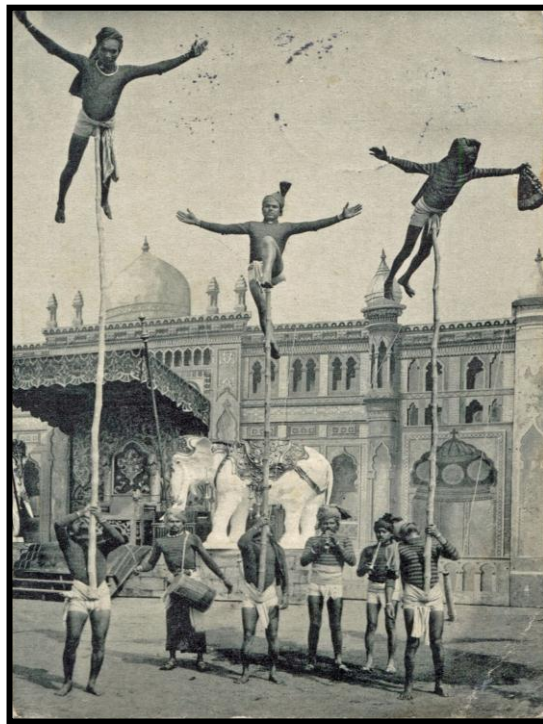

සිංහල සාහිත්‍ය සංග්‍රහය

11 ශ්‍රේණිය

09 පාඨම : උග්‍රගස්ත නම් සිටි පුත්තුගේ
වස්තුව

වාර විනාශවලට අපේක්ෂිත
අවස්ථා සම්බන්ධය
ලිහිල් බසින් ලිවීම
විවාර ප්‍රශ්න සඳහා ආදර්ශ පිළිතුරු

විද්‍යාලයීය ආචාර්ය

ලහිරු දර්ශානුමුරු

0717042377 | 0779970906

2010-2011

2010-2011

09 පාඨම : උග්‍රගණෙන නම් සිටු පුත්‍රගුණ වස්තුව : ඉවස්වා සම්මන්ධය

01) “ලදොත් ජීවත් වෙමි. නොලදොත් මියෙමි.”

02) “පුත, තෙල ලෙස කිරීම තොපටත් අපටත් තරම් නො වෙයි.”

03) “තරම් තැනකින් සරණක් ගෙනවුත් පාවා දෙමිහ.”

04) “තෙල අහස සිට නැටූ විද්දත් දුවගේ පියාට දීලා තමාගේ දුව ම පුතුන්ට පාවා දෙන්නට කියව.”

05) “ම දුව විකුණන්නා නැත. රන් හැර ගෙන නො දෙමි.”

06) “අපටත් රක්ෂාව නම් උග්‍ර ම වෙද ?”

07) “නො ලදොත් මියෙත් නම් මිය ප්‍රයෝජන කිමි ද ?”

08) “අප හා එක් වන්නා ම දුව පාවා දෙමි.”

09) “එසේ වී නම් මම උන් හා එක් වෙමි.”

10) “ගැල් රකිනවුගේ පුත, බර උසුලන්නවුගේ පුත, කුමකුත් නො දන්නවුගේ පුතැ”

11) “මේ නැම මා අරහයා කියවු දැ ?”

12) “එසේ ය, අහික් කාට කියමි ද ?”

13) “තොප ම කොට ඇවිදිනා කටයුතු හෙයින් තොප ම අරහයා කියමි.”

14) “තොප නිසා විද්දත් වුවා මඳින් නපුරැත් ඇසුව මනා ද ?”

15) “තොප ගිය මැන, හුන මැනවි.”

16) "තොප කුමකුත් නො දන්නා තැනැත්තවුන්ගෙන් මට කම් කිම් ද ?"

17) "මැගේ මේ අභිමානය මෑට වඩා සම්පත් ඇත්තන් ඇති හෙයින් සම්පතක් නිසාත් නො වෙයි."

18) "ඇගේ ඒ බෑවුම් පලවා මමත් ශිල්ප උගනිමි."

19) "මෙනහට සත් වන දවස් මම ශිල්ප දක්වමි."

20) "ඔහුගේ නැටීම් දක්නා නිසා බොහෝ දෙන රැස් වෙති. මම චිත්ත දී ගාථාවක් කියමි."

21) "මෙ නුවරට මා ආදියෙන් පානා කෙළි බලන්නෝ නැත."

22) "උග්ගසේන නම් සිටු පුත්‍රයාට ශිල්ප දක්වන්නට කියව."

23) "කරොහි රචිතං පරිසාය - භාසයයස්සු මහාජනං"

24) "කරොමි රචිතං පරිසාය - භාසයාමි මහාජනං"

25) "කෙළි ලඬුවෙහි ඇලුම් තබා ලා ගිය දවස පැවති පස් කඳෙහි ආලයත් හරුව."

26) "සැට රියන් හුණදණ්ඩෙන් බස්නා ගමනේ හයෙක් නො වී ද ?"

27) "අපට හයෙක් නැතැ"

28) "හුණදණ්ඩෙන් බස්නා ගමනේ තමන්ට හයක් නැතැයි කියති."

29) "ම පුතුන් වැන්නවුන්ට හයෙක් කොයින් දැ ?"

30) "රහත් වන්නට නිසි මෙ වැනි පිනක් ඇති කෙනෙකුන් විද්වතුන් හා එක් වන්නට කාරණා කිම් ද ?"

31) "මේ දෙකට ම නිස්ස කොළෝ මු තුමු ම ය."

32) "ගෙන යන ගැල්වල බතූන් බොහෝ ව ඇත."

33) "බත් පාත්‍රයක් පිළිගන්නා ගන්ධ පාත්‍රය ගෙනෙව මැනවැ"

34) "මුත්වනන්සේ සිතාවක් සි-පී සේක. විද්දන් කමෙක් ඇති වනැ."

35) "මේ උන් දෙන්නා කළ කී කට යුතු ය."

09 ඡායා : ශ්‍රවණයෙන් නම් සිටි පුත්‍රයන්ගේ වස්තුව : අවබෝධය ප්‍රශ්න

• පහත ගද්‍ය පාඨ කියවා අසා ඇති ප්‍රශ්නවලට කෙටි පිළිතුරු සපයන්න.

(i) "ඒ විද්දන් දුවගේ හාවහාව ලීලා දැක වායොධාත්වාධික රූප කලාප විකාරයක් බලවත් නිසා ය යි නො සිතා ඇ කෙරෙහි බලවත් ප්‍රේම ඇති ව, ලදොත් පීචත් වෙමි. නොලදොත් මියෙමි සිතා ගෙන....."

අ) මෙහි සඳහන් තැනැත්තා අනතුරු ව කළ ක්‍රියාව සඳහන් කරන්න.

ආ) අංකිත පදවල අර්ථ පැහැදිලි කරන්න.

(ii) "නො ගිවිස්නා උන්ගේ යාච්චාණන් ද කැඳවා ලා මසු දාසක් දී ලා 'තෙල අහස සිට නැටූ විද්දන් දුවගේ පියාට දීලා තමාගේ දුව ම පුතුන්ට පාවා දෙන්න කියව' යි කියා ලා යවු හ."

අ) මෙසේ කියා යැවූ අය කවරහු ද ?

ආ) ඉහත පණිවුඩය ලද විද්දන් දුවගේ පියා ඊට දුන් පිළිතුර කුමක් ද ?

(iii) "ඔයින් 'තොප ගිය මැන, හුන මැනව. තොප කුමකුත් නො දන්නා තැනැත්තවුන්ගෙන් මට කම් කිමි ද?' යි කියා ලා අවකප්පනයෙන් සැදූ හසු රැන අල්වා ඇදි ඇදි සේ දුවන්නා සේ වීම කිය කියා පුතු හළවයි."

අ) ඉහත සඳහන් තැනැත්තිය තම පුතා ව නැළවීමේ දී ඔහු ව ආමන්ත්‍රණය කිරීමට යොදා ගත් යෙදුම් දෙකක් ලියන්න.

ආ) මෙම කොටසෙහි දැක්වෙන උපමාව උපුටා ලියා එහි අදහස සරල බසින් ලියන්න.

(iv) "සිටු පුත්‍රයාණෝ ද 'මැගේ මේ අභිමානය මෑට වඩා සමීපත් ඇත්තන් ඇති හෙයින් සමීපතක් නිසාත් නො වෙයි. තමා ජාති සමීපන්න නො වන හෙයින් ජාතියක් නිසාත් නො වෙයි. රූපත් හෙයින් ඒ හා තමා දන්නා ශිල්ප පමණක් නිසා ය. මෑ දන්නා ශිල්ප, උගත් හෙයින් මුත් සංසිද්ධ නො වන්නේ වේ ද?..."

අ) මෙහි කියැවෙන තැනැත්තියගේ උඩගුකමට හේතු වූ කරුණු දෙක කුමක් ද ?

ආ) මේ ආකාරයෙන් සිතු සිටු පුත්‍රයා ඉන්පසු ගත් තීරණය කුමක් ද ?

(v) "මයිලණුවන් කරා ගොසින් තමන් සමර්ථ හෙයින් උන් දන්නා ශිල්ප ඉගෙන ගෙන පයි ඇදීමෙන් හැරී ගොසින් රට මුළුල්ලේ ශිල්ප පෑ ගෙන ඇවිදිනේ, රජගනා නුවර උපන් වැඩි නුවර නො වේ දැයි ලජ්ජාවෙන් වළහාත් නො පියා ඊටත් අවුත්...."

අ) මෙහි සඳහන් අය අනතුරුව කළ ක්‍රියාව කුමක් ද ?

ආ) අංකිත පදවල අර්ථ පැහැදිලි කරන්න.

(vi) "මෙ නුවරට මා ආදියෙන් පානා කෙළි බලන්නේ නැත. පැසුණු ගොයම් මුල් වුවා සේ දුක් ගෙන උගත් ශිල්පය සිස් වී ය'යි සිතූහ. බුදුහුත් උන්ගේ අදහස් දැන මුගලන් මහ තෙරුන් වහන්සේ බණවාලා....."

(අ) මෙහි සඳහන් පරිදි රැස් වූ ජනතාව උග්ගසේනගේ කෙළි නැටුම් ආදිය නො බලන්නට හේතුව කුමක් ද ?

(ආ) බුදු රජාණන් වහන්සේ ඉන්පසු ව මුගලන් මහ තෙරුන්ට පැවසූ දෙය ලියා දක්වන්න.

(vii) "උග්ගසේන සිටු පුත්‍රයාණෝ ද කර'ග රහත් වන්නා සේ නො වන බව මුත් තුණදඬු අග දී පිළිසිඹයා පත් රහත් ව තුණදණ්ඩෙන් බැස-පියා බුදුන් ළඟට ගොසින් පසඟ පිහිටුවා වැඳ ගෙන මහණ කරන්ට ආරාධනා කළහ."

(අ) බුදු වහන්සේ ඉන්පසු ව සිදු කළ ක්‍රියාව කුමක් ද ?

(ආ) ඉරි ඇඳි පදවල අර්ථ පැහැදිලි කරන්න.

(viii) "වහන්දෑ ද 'ඇවැත්නි, සැට රියන් තුණදණ්ඩෙන් බස්නා ගමනේ හයෙක් නො වී දැ ?' යි විචාරා 'අපට හයෙක් නැතැ'යි කී කල්හි බුදුන් කරා ගොසින්, 'ස්වාමිනි, උග්ගසේන තෙරහු තුණදණ්ඩෙන් බස්නා ගමනේ තමන්ට හයක් නැතැයි කියති. චලෙස කියා තමන් රහත් නිශ්චයක් හඟවති.' කී සේක."

අ) මෙයින් පසු ව බුදුරජාණන් වහන්සේ පවසා සිටියේ කුමක් ද ?

ආ) එහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ ගාථාව අයත් වන ධම්ම පද වග්ගය නම් කරන්න.

(ix) "එක් තෙර කෙනකුත් වහන්සේ සිඟා වැඩි සේක. ගෙන යන ගැල්වල බතූන් බොහෝ ව ඇත. බත් පාත්‍රයක් පිළිගන්නා ගන්ට පාත්‍රය ගෙනෙව මැනවැ' යි කිවු ය. උයින් නො මැළි ව පාත්‍රය ගෙනවු ය. බත් පාත්‍රය පුරා ලා ස්ථවීර භික්ෂූන්ට පිළිගන්වා ලා 'නිවන් දකුමෝව' යි පතා ගත්හ."

අ) මෙහි සඳහන් භික්ෂූන් වහන්සේගේ තිබූ සුවිශේෂත්වය කුමක් ද ?

ආ) උන්වහන්සේ ඉන්පසු සිදු කළ ක්‍රියාව කුමක් ද ?

(x) "මේ උන් දෙන්නා කළ කී කට යුතු ය. උදා ඊ ආයු පමණින් සිට දෙව් ලොව ඉපද දැන් ඉන් වුන ව, ඒ ලෙස බස කියා ලූ ස්ත්‍රී විද්දන් දූ ව උපත. උග්ගසේනගේ සිට කුලයෙහි ඉපදෙත් 'විද්දන් සැට් යැ' යි කියා ලූ බස ගිවිසි පමණෙකින් තුමු නො විද්දන් වත් විද්දතුන් හා එක් වූ ය."

(අ) මෙහි සඳහන් දෙදෙනා දෙව් ලොව ඉපදුණේ කුමන ක්‍රියාවක ප්‍රතිඵලයක් නිසා ද ?

(ආ) මෙහි සඳහන් තැනැත්තියට විද්දන් දුවක වී ඉපදීමට සිදු වූයේ කුමන ක්‍රියාවක ප්‍රතිඵලයක් නිසා ද ?

09 ආකෘති : උග්ගසේන නම් සිටු පුත්‍රයෙහි වස්තුව : විවාහ ප්‍රශ්න සෑදූන ආදර්ශ භික්ෂුව

විවාර ප්‍රශ්න අංක 01

"උග්ගසේන සිටු පුත්‍රයා ජීවිතයේ අභියෝග ජයගත් තැනැත්තෙකි" උග්ගසේන සිටු පුත්‍රයාගේ චරිතය ඇසුරින් විසමන්න.

දඹදෙණි සාහිත්‍ය යුගයේ විසූ ධර්මසේන හිමියන් විසින් පාලි ධම්මපදට්ඨ කතා ඇසුරින් රචනා කරන ලද සද්ධර්මරත්නාවලියේ ඇතුළත් උග්ගසේන නම් සිටුපුත්‍රයෙකු කතා වස්තුවේ ප්‍රධාන චරිතය වූ කලී උග්ගසේනයන් ය. මෙහි අවස්ථා හා සිද්ධි දක්වා ඇති අයුරින් උග්ගසේනයන් තම ජීවිතයේ තමන් වෙත එළඹී නොයෙකුත් අභියෝග ජයගත් තැනැත්තෙකු බැව් අපට පෙනී යයි.

රජගත නුවරට පැමිණ නැටුම් හා කරණම් දක්වන කණ්ඩායමක රජමත් නාට්‍යාංගනාවියක් දැක්මෙන් ඇ කෙරෙහි පිළිබඳ සිතක් ඇති කරගන්නා උග්ගසේනයන් ඇය පාතියෙන් හීන වුවත්, තමා පාතියෙන් උසස් සිටු පුත්‍රයෙකු වුවත් ඇය ව ලබා ගන්නේ තම මාපියන්ගේ විරුද්ධත්වය ද නො තකමින් ය. උග්ගසේන දන්නා නටකාර ශිල්පයක් නොමැති බැවින් විද්දන් කණ්ඩායමේ අත් පා මෙහෙවර කරන්නකු වශයෙන් කටයුතු කිරීමට ඔහුට සිදු විය. නටකාර කුලයේ අයට පවා මෙහෙකාරකම් කිරීමට සිදු වීම එම කුලයටත් වඩා පහත් තත්ත්වයකි.

"විද්දනාණේ ද සිටු පුත්‍රයාණන් දන්නා විද්දන් ශිල්පයක් නැතත් ඒ දෙය මේ දෙය අල්වා ගත්ට වුවත් සභායක් වුවමනා හෙයින් දුවණියන් පාවා දී ලා උතුන් කැඳවා ගෙන රට මුළුල්ලේ කෙළි ලළු පෑ ඇවිදිති."

උග්ගසේනයන්ට විවාහයෙන් පසු ව මුහුණ දීමට සිදු වූ පළමු අභියෝගය වන්නේ තම බිරිය වූ රජමත් නළඟනගේ පරිහාසයට බඳුන් වීමට සිදු වීම ය. තමාට දාව උපන් පුත්‍රයා නැළවීමේ දී ඇය 'ගැල් රකින්නවුගේ පුත' 'බර උසුලන්නවුගේ පුත' 'කුමක්වත් නො දන්නවුගේ පුත' යනුවෙන් කියමින් පුතු නැළවීම ඔහු මුහුණ දෙන පළමු අභියෝගය යි.

"සිටු පුත්‍රයාණන් ගියක් යමක් අහිකකු නො ව තමන් අරභයා කියන නියාව දැනලා 'මේ හැම මා අරබයා කියවු ද?' යි විචාළේය. 'එසේය, අහික් කාට කියමි ද? තොප ම කොට ඇවිදිනා කටයුතු හෙයින් තොප ම අරභයා කියමි' යි කී ය. 'තොප නිසා විද්දන් වුවා මඳින් නපුරක් ඇසුව මනා ද ? පලා යෙමි' බිණිම් හරවා ගත හැක්කැ' යි සිතා කී ය.

රජ සම්පත්තියෙන් උඩඟු වූ ද ශිල්ප සම්පත්තියෙන් පරිපාකයට පත් වූ ද තම බිරියගේ අවමාන ඉවසා දරාගත නො හැකි වූ උග්ගසේනයෝ **"ඇයගේ බැවුම් පලවා මමත් ශිල්ප උගනිමි"** ස්ථිර අදිටනක පිහිටමින් සිය මාමණ්ඩියගෙන් ම ශිල්ප උගෙන රටපුරා ශිල්ප දක්වන්නට වූහ.

"... මයිලණුවන් කරා ගොසින් තමන් සමර්ථ හෙයින් උන් දන්නා ශිල්ප ඉගෙන ගෙන පයි ඇදීමෙන් හැරී ගොසින් රට මුළුල්ලේ ශිල්ප පෑ ගෙන ඇවිදිනේ, රජගත නුවර උපන් වැඩි නුවර නො වේ දැ යි ලජ්ජාවෙන් වළඟාත් නො පියා ඊටත් අවුත්..."

තමා උපත ලබා වැඩුණු නගරය වූ රජගත නුවරටත් පැමිණ නෘත්‍ය ශිල්ප දැක්වීම තමා සිටු පුත්‍රයකු වුව ද එය ලජ්ජාවට හේතුවක් කොට නො ගෙන කුමන ශිල්පයක හෝ පාරප්‍රාප්ත වීම "කුල මානය බිඳ දැමීමක් ය" යන අභියෝගාත්මක සිතින් උග්ගසේන ශිල්ප දැක්වීමට සූදානම් වේ.

උග්ගසේනයන්ට ඊළඟ අභියෝගයට මුහුණ දීමට සිදුවන්නේ බුදුන් වහන්සේගෙන් ය. පෙර කරන ලද පින් ඇති උග්ගසේනයන්ට රහත්වීමේ වාසනා ගුණය ඇති බැවින් බුදුන්වහන්සේ රජගත නුවරට වැඩ පිළි සිඟා වැඩීම නිසා බුදුන්වහන්සේගේ අධිෂ්ඨානය පරිදි ජනයා උන්වහන්සේ වෙත වැඩි වීමෙන් උග්ගසේනයන් තමා උගත් ශිල්පය ප්‍රතිඵල රහිත යයි මුල දී සිතුව ද මුගලන් මහ තෙරණුන් වහන්සේ ලවා බුදුන් වදාළ පරිදි යළි බුදුන් ඉදිරියේ ශිල්ප දැක්වීම ඔහුගේ චරිතයේ තවත් ලක්ෂණයක් වූ "සිදු වූ දෙයින් කම්පිත නො වීම" විද්‍යා දක්වන්නකි.

"උග්ගසේනයෝ ද මහ තෙරැන්වහන්සේගේ කතාව අසා 'බුදුහුත් මාගේ ශිල්ප දන්නා කැමති නියා වනැ' යි සතුටු ව... තුණ දඬු අඟිත් අහසට නැඟිලා තුදස් වීටක් වීවර අහස සිසැරි-පියා බැසලා තුණ දඬු අග සිටියහ."

බුදුන්වහන්සේ විසින් මේ අවස්ථාවේ දී උග්ගසේනයන්ට පංචස්කන්ධයේ ඇලීම හා නැටුම්හි ඇලීම යන සියල්ලට ම වඩා නිවන් මගෙහි ඇලීමේ වැදගත්කම යනාදී වූ තත්ත්වාබෝධය ලබා දීමෙන් පසු හෙතෙම ජාති, ජරා, මරණ යන අභියෝගයන් ද ජය ගැනීමෙන් ලෝකෝත්තර අභියෝගයන් ද ජය ගැනීමට සමත් වීමට හැකි වූ බව උග්ගසේන චරිතයෙන් මනා ව පෙනීයුම් කෙරේ.

“උග්ගසේන සිටු පුත්‍රයාණෝ ද කරුණ රහත් වන්නා සේ නො වන බව මුත් හුණ දඬු අග දී පිළිසිඹියා පත් රහත් ව හුණ දණ්ඩෙන් බැස පියා බුදුන් ළඟට ගොසින් පසඟ පිහිටුවා වැඳ ගෙන මහණ කරන්ට ආරාධනා කළහ.”

මූලික වශයෙන් දන් දීමේ අනුසස් දැක්වීමේ පරමාර්ථ කොට රචිත වූයේ වුව ද මෙම කතාවේ යටි පෙළෙහි අර්ථයක් වනුයේ “පීචිතයේ අභියෝග පයගැනීම උදෙසා අප්‍රතිහත ධේරුයය අප සතු විය යුතු බව” ය. විය ලෝකික පමණක් නොව ලෝකෝත්තර අභිමතාර්ථ සාධනය උදෙසා ද එක සේ වැදගත් ය.

විචාර ප්‍රශ්න අංක 02

ධර්මසේන හිමියන්ගේ කතා කලාවේ විශේෂ ලක්ෂණ “උග්ගසේන සිටු පුත්‍රයන් වස්තුව” ඇසුරින් නිදසුන් තුනක්වත් දෙමින් පහදන්න.

පාලි ධර්මපද්ධි කතා ඇසුරින් දඬුදෙණි සාහිත්‍ය යුගයේ දී රචිත සද්ධර්මරත්නාවලියෙහි කතුවර ධර්මසේන හිමියෝ තම ගුණට සම්පාදනය ආරම්භයේ දී ම ප්‍රකාශ කර සිටින්නේ “පාලි කුමය අනභර අර්ථ පමණක් ගෙන අප කප්‍රා වූ ප්‍රබන්ධය...” යනුවෙනි. එහි අර්ථය නම් ධර්මපද්ධි කතාවෙන් එන තෝරාගත් කතා හුදු පරිවර්තන වශයෙන් දැක්වීමෙන් වැළකී තම කෘතිය කියවා, අසා, රස විඳින ජනතාවගේ මානසික වාතාවරණයට අනුගත ව තමන් වහන්සේගේ කෘතිය රචනා කරන ලද බැව් ය. එබැවින් ධර්මසේන හිමියන්ගේ කතා කලාව ඔහු ම නිපදවා ගත් ඔහුට ම අනන්‍ය වූ ස්වාධීන කතා කලාවකි. එහි විශේෂ ලක්ෂණ කීපයක් මෙසේ ය.

පාලි කතා සිංහලයෙන් කීමේ කතා කලාව වූ කලී බණකතා කලාවයි. එම කතා කලාව වඩාත් පොදු ජනයා සමීප කරවීමට ධර්මසේන හිමියන් විසින් මෙහි දී ජනකතා කලාව ද උපයුක්ත කර ගනිමින් බණ කතා කලාව හා ජනකතා කලාවේ මනා සුසංයෝගයකින් තම කතා දැක්වීම මෙහිලා කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි.

කථාව ආරම්භයේ දීම ධර්මසේන හිමියන් මේ සැරසෙන්නේ පාඨක, ශ්‍රාවක දෙපිරිස ම පිනවීමට බැව් කතා ශෛලියෙන් ම පෙනේ. ඒ මෙසේ ය.

“නටන විද්දතු පන්සියක් හවුරුද්දෙන් ස මසින් රජගහා නුවරට අවුදින් රජපුරුවන්ට සතියක් මුළුල්ලෙහි කෙළි පෑ බොහෝ රත් රන් ලැබෙති. අතරතුරේ ලබන සඬ්ගුහයේ පමණ නැත. බොහෝ දෙනා මැසී මත්තෙහි මැසී ගස්වා ගෙන කෙළි බලති.”

මෙම ආරම්භය බොහෝ සේ ජනකතා කලාවට සමීප ය. පහත දැක්වෙන ඊළඟ කොටස ජනකතා කලාව හා බණ කතා කලාව මෙන් ම පණ්ඩිත ප්‍රිය භාෂාව ද සංකලනයෙන් නිපන් බැව් අපට පෙනේ. තව ද දිගු වැඩි අතරට කෙටි වැඩි ද එක් කරන්නේ ශ්‍රැති ගෝවර ගායනා ශෛලිය වඩවඩාත් රසවත් කර ගැනුමට ය.

“එක් දවසක් කඹයේ නටන එකෙකුගේ දුවක් හුණ දඬු අගක දී නටන එකක් ශිල්ප බලයෙන් උඩ අහස සක්මනින් කෙරෙයි, නටයි: ගිත් කියයි: ඒ දවස් උග්ගසේන නම් සිටු පුත්‍ර යාළුණු කෙනෙකුන් සමඟ මැස්සක් මත්තෙහි සිට ආස සිට නටන ඒ විද්දන් දුවගේ භාව භාවලීලා දැක වායොධාත්වාධික රූප කලාප විකාරයක් බලවත් නිසා ය යි නො සිතා.....”

මෙහි දැක්වෙන “ශිල්ප බලයෙන්”, “යාළුණු කෙනෙකුන්”, “භාව භාවලීලා”, “වායොධාත්වාධික රූප කලාප විකාරයක්” යන පද පණ්ඩිත ප්‍රිය භාෂාවෙන් යෙදී ඇත. යම්කිසි දෙයක් පැහැදිලි කරමින් රස කුළු ගැන්වීමේ දී පොදු ජන වහරේ පිරුළු, උපමා භාවිත කිරීම ද ධර්මසේන හිමියන්ගේ කතා කලාවේ තවත් සුවිශේෂත්වයකි. එම උපමා තත් යුගයේ විසූ ජනතාව හට මනා ව අවබෝධ කර ගැනීමට හැකි වූ සරල ඒවා ය.

“අවකප්පනයෙන් සැදු අසු රෑන අල්වා ඇදී ඇදී සේ දුවන්නා සේ”

“පැසුණු ගොයම් මුල් වූ වා සේ” “කරුණ රහත් වන්නා සේ”

“සැට වස් ගිය මහ තෙර වහන්සේ කෙනකුත් මෙන්” වැනි උපමා ඒ සඳහා නිදසුන් ය.

එමෙන් ම කිසියම් කරුණක් ඉදිරිපත් කිරීමේ දී විය සංසන්දනාත්මක බවින් යුක්ත ව ප්‍රකාශ කිරීම ධර්මසේන හිමියන්ට ම ආවේණික වූ ලක්ෂණයකි. එමගින් කථා රසය වඩාත් ඉස්මතු වන අතර ශ්‍රාවකයන්ට එකී කරුණ වඩාත් හොඳින් අවබෝධ කර ගැනීමට අවස්ථාවක් වියින් සැලසෙන්නේ ය.

“...හුණ දඬු අගට නැඟෙන්නට පොරොතු ව තමන් වහන්සේගේ නුවණ නමැති හුණ දඬු අග හුන්නවුන් දැක”

“...රැස් වූ පිරිස, බව අග වුවත් සිටින්නට සමර්ථ වූ තමන් වහන්සේ දිසාව බලත් මුත් හුණ දඬු සැට

රියනක් විතර මුත් වඩා උඩ සිටිනට බල නැති උග්ගසේනයන් දිසාව නො බලන ලෙසට ඉටා වදාළ සේක.”

“...තමන් පානා කෙළි තමන් ම දක්නා පමණ මුත් රැස් වුවත් නො බලන නිසාව දැන....”

කථාවේ ජීව ගුණය ආරක්ෂා කරනු වස් අවස්ථාවට උචිත සප්‍රාණවත් සංවාද යෙදීම ධර්මසේන හිමියන්ගේ කතා කලාවේ තවත් ලක්ෂණයක් වූ බැව් පහත දැක්වෙන නිදසුනින් පෙනේ. විද්දන් දු තම පුතු නළුවන ව්‍යාපයෙන් අපහාස මුඛයෙන් කියන වදන් අසා උග්ගසේනයන් ප්‍රශ්න කිරීමේ අවස්ථාවට සම්බන්ධ මෙම සංවාදය බලන්න.

“සිටු පුත්‍රයාණෝත් ගියක් යමක් අතිකෙකු නොව තමන් අරබයා කියන නිසාව දැනලා ‘මේ හැම මා අරබයා කියවු ද?’ යි විචාළේ ය. ‘එසේය, අතික් කාට කියමි ද? තොප ම කොට ඇවිදිනා කටයුතු හෙයින් තොප ම අරභයා කියමි’ යි කී ය. ‘තොප නිසා විද්දන් වූවා මඳින් නපුරක් ඇසුව මනා ද? පලා යෙමි’ ඩිණ්ඪි හරවා ගත හැක්කැ’ යි සිතා කී ය. ඔයින් ‘තොප ගිය මැන, නුන මැනව. තොප කුමකුත් නො දන්නා තැනැත්තවුන්ගෙන් මට කම් කිමි ද?’”

ඉහත උදාහරණයෙහි ඇතුළත් වීම අවස්ථාව කතු හිමියන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබ ඇත්තේ නාට්‍යමය ස්වරූපයෙනි. යොදා ඇති ආවේගශීලී වචන ද වීම අවස්ථාව සජීවී ව ශ්‍රාවක මනසෙහි චිත්‍රණය කිරීමෙහිලා සමත් ය. එසේ ම ලෝක ව්‍යවහාර යෙදුම්වලින් යුක්ත ය. මේ අනුව බලන කල විවිධ වූ භාෂාත්මක උපක්‍රම භාවිතයෙන් රසවත් ව කතා වස්තූන් ඉදිරිපත් කිරීමට ධර්මසේන හිමියන් දක්වා ඇති නිපුණතාව අත්‍යන්තයෙන් ම ප්‍රශස්ත මට්ටමක පවතින බව ඉහත උදාහරණ අනුසාරයෙන් අපට ගම්‍යමාන වේ.

විචාර ප්‍රශ්න අංක 03

ධර්මසේන හිමියන්ගේ උග්ගසේන නම් සිටුපුත්තූගේ වස්තුව තුළින් ලබාගත හැකි සදුපදේශ මොනවා ද? නිදසුන් සහිත ව දක්වන්න.

දඹදෙණි සාහිත්‍ය යුගයට අයත් සද්ධර්මරත්නාවලියෙහි කතුවර ධර්මසේන හිමියෝ තම කෘතිය සම්පාදනය කිරීමේ අරමුණු ග්‍රන්ථාරම්භයේ ම මෙසේ දක්වති.

“යම් කෙනෙක් නුවණ මඳවත් කුසලවිජන්දය ඇති ව ධර්මානියෝගයට උපදෙස් ලදින් බණ දැන පින්කම හැසිර නිවන් සාදා ගනිත් නම් එසේ වූ පුරුෂයන්ට වැඩ සඳහා සද්ධාර්මරත්නාවලිය නම් වූ ප්‍රබන්ධයක් කරමිහ.”

කතුවරයාගේ වීම ප්‍රකාශනයෙන් ගම්‍යමාන වන අරමුණු කීපයකි. එනම් බුද්ධියෙන් හිත වුවත් කුසල් කිරීමේ චේතනාවෙන් යුත් සාමාන්‍ය ජනතාව උදෙසා මෙම පොත සම්පාදනය කිරීම, බණ දැන පින්කම් කොට නිවන් සාදා ගන්නා වූ ජනතාව සිත්හි තබා මෙම කෘතිය සම්පාදනය කිරීම, ධර්මෝපදේශ අනුසාරයෙන් ජනයා පින්දහමට යොමුකරවීම ඒවායින් සමහරකි.

ඉහත කී පරමාර්ථ සාධනය කර ගැනීමේ දී ධර්මසේන හිමියන් “උග්ගසේන නම් සිටුපුත්තූගේ වස්තුව” තෝරා ගන්නේ **“උගන්නා වූ ශිල්පය මෙලෝ පරලෝ දෙකට ම ප්‍රයෝජනවත් විය යුතු ය”** යන සදුපදේශය දීමට බැවින් කථාව ආරම්භයේ දී ම ඒ බව දක්වා තිබේ.

එසේ ම මෙම කතාවෙහි අපට හමු වන නටක විද්දත් දියණිය වීම කුලයෙහි උපත ලැබීමට හේතු කාරණා වූයේ කසුල් බුදුන් උදෙසා රන් දාගැබේ කර්මාන්තය කරන අවදියේ දී රහතන් වහන්සේ නමකට දන් පිරි නමා රහතන් වහන්සේගේ සිනා පහළ කිරීම පිළිබඳ පැවසූ වදන් නිසා බව දක්වයි. අවස්ථාව අවසානයේ දක්වා ඇති **“මේ සිත තබා අනුන් හෙළා පිරිහෙළා කීමෙන් දුරුවිය යුතු”** යන සදුපදේශය ද වර්තමානිකයාට පවා අගනා උපදෙසකි.

උග්ගසේන සිටුපුත්තූගේ මාපියන් මසු දහසක් දී නටක විද්දත් තැනැත්තාගේ දූ තම පුතුට සරණ කර දීම උදෙසා පණිවිඩ යැවූ අවස්ථාවේ දී **“මුදලට තම දූ විකිණීමට සූදානම් හැකැ”** යි දන්වා සිටීම දුරුවන් විකුණා පිවත්වීමට උත්සාහ දරන වත්මන් සමාජයේ ඇතමුන්ට වුව ද කදිම උපදේශයක් නො වන්නේ ද?

රුවට, ධනයට වඩා ශිල්පය උතුම් බැව් මෙම කතාවෙන් ව්‍යංග්‍යයෙන් කියැවෙන තවත් සදුපදේශයක් බැව් පෙනේ. **“රූමත් බව හා ශිල්ප ඥානය යන දෙක ම එකට පිහිටියහොත් වඩාත් මැනවි”** යන්න ද උග්ගසේනගේ මුවට නංවා ඇති පහත සඳහන් වදන් තුළින් පෙනේ.

“සිටු පුත්තූගේ ද මැගේ මේ අතිමානය මෑට වඩා සම්පත් ඇත්තවුන් ඇති හෙයින් සම්පතක් නිසාත් නොවෙයි. තමා ජාති සම්පන්න නො වන හෙයින් ජාතියක් නිසාත් නොවෙයි. රූපත් හෙයින් ඒ හා තමා දන්නා ශිල්ප පමණක් නිසා ය....”

බෞද්ධයන්ගේ අවසාන පරමාර්ථය විය යුත්තේ නිවන් සැප සාදා ගනිමින් සසර ගමන කෙළවර කර ගැනීම ය. එකී උපදේශය සද්ධර්මරත්නාවලි කතුවරයා මෙම කතාව අනුසාරයෙන් කුළුගන්වා අවසානයේ මෙසේ ප්‍රකාශ කර සිටින්නේ ය.

“එහෙයින් නුවණැත්තවුන් විසින් නිෂ්ප්‍රයෝජන වූ කෙළි ලඬ ආදියෙහි ඇලුම් හැර නිවනෙහි ම ඇල්ම කොට, තුන් දුසිරිත් දුරු ව තුන් සුසිරි පුරා මතු මතුයෙහි ලැබිය යුතු ලොව් ලොව්තුරා ගුණ විශේෂයකට පිහිට විය යුතු”

සද්ධර්මරත්නාවලියෙහි ඇතුළත් සෙසු කතා පුවත් සේ ම අගනා උපදේශ රැසක් අප හමුවට ගෙන එන කතා පුවතක් ලෙස “උග්ගසේන නම් සිටුපුත්තූගේ වස්තුව” අගය කළ හැකි ය.